

Asia: VN/18946/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

Kansalaisopistojen liitto kannattaa opinto- ja tutkintorekisterilain muuttamista vapaan sivistystyön osalta. Muutos tukee osaamisen tunnistamista ja tunnustamista myös muissa oppilaitoksissa ja työelämässä samalla kun se kokoaa osaamista yhtenäiseen valtakunnalliseen rekisteriin. Aikuisväestön koulutuksesta suuri osa toteutuu nimenomaan vapaassa sivistystyössä, joten on tärkeää saada tämä koulutus näkyviin myös Koski-tietovarantoon.

Esitys vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman vapaan sivistystyön kautta hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista valmistelevalle työryhmälle (OKM/62/0404/2018).

Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin taloudellisiin vaikutuksiin?

Suoritetietojen tallentaminen Koski-tietovarantoon edellyttää, että koulutuksen laajuus on määritelty opintopisteinä ja koulutus on kuvattu sekä opiskelijan osaaminen arvioitu osaamisperusteisesti.

Perustelutekstin luvussa 4 mainitaan, että oppilaitosten kustannuksiin ei osoiteta lisärahoitusta esityksen mukaisten tietojen tallentamisesta, siirtämisestä, opintojen sisällöllisestä kehittämisestä ja arvioinnista syntyviin lisäkustannuksiin. Edellä mainituista ja mahdollisista muista, tässä vaiheessa vielä hahmottumattomista tehtävistä syntyy kuitenkin vääjäämättä lisäkustannuksia, jotka pitää huomioida.

Oletettavaa on, että jatkossa myös kansalaisopistojen tulee pyynnöstä tunnistaa ja tunnustaa muualla hankittua osaamista. Tämä edellyttää osaamista ja lisätyötä, mikä osaltaan kasvattaa kustannuksia.

Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin teknologisiin edellytyksiin tai siihen, ettei esityksessä mainittuihin opintosuoritustietoihin sovellettaisi laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) säädettyä 10 §:ä eikä 29 § 2 ja 4 momentteja tietojen luovuttamisesta tietovarannosta?

Kansalaisopistojen liiton mielestä on hyvä, että opistojen ylläpitäjät voivat parhaaksi arvioimassaan aikataulussa alkaa tarjota opiskelijoille tietojen tallentamisen mahdollisuutta.

Erillinen, maksuton ja manuaalisesti käytettävä käyttöliittymä Koski-tietovarantoon tarjoaa pienemmille opistoille yhdenvertaisen mahdollisuuden saattaa niissä hankittu osaamisen kehittäminen näkyväksi.

Kommentit esityksen muihin vaikutusten arviointeihin

Kansalaisopistojen liiton mielestä on tärkeää, että tavoitteena ja suunnitelmissa on tukea oppilaitosten osaamisen tunnistamista ja tunnustamista kehittävää sekä Koski-tietovarannon käyttöönottoa helpottavaa työtä Opetushallituksen järjestämällä koulutuksilla ja valtionavustuksilla sekä opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustuksilla. Osaamisperusteisen ajattelumallin haltuunotto on useamman vuoden kestävä prosessi.

Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten opiskelijalta edellytettävään pyyntöön?

Opiskelijan tulee pyytää tietojen tallentamista Koski-tietovarantoon. Perusteluosassa todetaan pykälään 9a/9d liittyen, että pyyntö tulisi käytännössä tehdä jo koulutuksen alussa. Olisi hyvä täsmentää, että pyyntö on tehtävä ennen koulutuksen aloittamista tai jo heti koulutuksen alussa oppilaitoksen ylläpitäjän ohjeistamalla tavalla. Opiskelijoille saattaa jäädä epätietoisuutta mahdollisuudesta pyytää tietojen tallentamista, mikäli asiasta ei ole riittävän selkeästi informoitu. Lisäksi olisi syytä selkiyttää, onko opiskelijalla mahdollisuus muuttaa kantaansa suoritustietojen tallentamisesta.

Muut kommentit

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi tallentamisvelvoitetta laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä kansanopistojen vapaan sivistystyön lukulaitokoulutuksista, joissa noudatetaan Opetushallituksen opetussuunnitelmasuosituksia.

Kansalaisopistojen liitto on syksyn 2020 aikana eri lausunnoissa kiinnittänyt huomiota siihen, että koulutuksen kansallinen arviointikeskus Karvi julkaisi vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen kahden vuoden pilottivaiheen arvioinnin ”Maahanmuuttajien koulutuspolut” elokuussa 2020 (<https://karvi.fi/vapaa-sivistystyo/maahanmuuttajien-koulutuspolut/>).

Tässä arvioinnissa, johon osallistuivat niin maahanmuuttajien opettajat kuin koulutuksen järjestäjien edustajatkin vapaan sivistystyön eri oppilaitosmuodoista, nostetaan esille tärkeitä tuloksia ja suosituksia koulutuksen ja sen rahoituksen kehittämiseksi (<https://karvi.fi/ammattillinen-koulutus/teema-ja-jarjestelmaarvioinnit/maahanmuuttajien-koulutuspolut/>).

Olisi siis tärkeää kehittää ensin lukutaitokoulutuksesta kokonaisuutena mahdollisimman hyvin toimiva ja sille asetettuihin tavoitteisiin vastaava koulutusmalli. Kehittämistyön myötä tämän koulutuksen volyymeja tulisi myös lisätä todelliseen tarpeeseen vastaaviksi ja tallentaa niitä valtakunnalliseen rekisteriin. Tällä tavalla voitaisiin edistää myös Koulutuspoliittisen selonteon luonnoksessa ehdotettua toimenpidettä ”maahanmuuttajille tarkoitetun vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen riittävyys ja saatavuus molemmilla kansalliskielillä varmistetaan”.

Nuottanen Jaana
Kansalaisopistojen liitto KoL